

Barbara Winczura (red.), *Emocje dzieci i młodzieży z trudnościami w rozwoju i zachowaniu*, Oficyna Wydawnicza „Impuls”, Kraków 2017, ss. 280

Do zrecenzowania książki pt. *Emocje dzieci i młodzieży z trudnościami w rozwoju i zachowaniu* pod red. Barbary Winczury sprowokowała mnie informacja zamieszczona w Internecie o tym, że ta pozycja uznana została za najlepszą książkę na lato 2017 w kategorii „Poradniki” w plebiscycie organizowanym przez wortal Granice.pl, w którym udział wzięło aż 40 tysięcy internautów. Tak szeroka społeczna rekomendacja publikacji naukowej, zrecenzowanej przez prof. zw. dr hab. Władysławę Pilecką i wydanej przez Oficynę Wydawniczą „Impuls” w Krakowie, zaintrygowała mnie, zwłaszcza że jej Redaktorka i Autorka jednego z rozdziałów znana i uznana jest w środowisku logopedów jako wybitna znawczyni autyzmu, Autorka wielu opracowań dotyczących problemów rozwojowych dzieci z autystycznym spektrum zaburzeń, a także założycielka Centrum Wspierania Rozwoju Dziecka z Zaburzeniami ze Spektrum Autyzmu „Niebieski Latawiec” we Wrocławiu – placówki z misją, której efekty działalności zyskały dobrą sławę w całej Polsce.

Tematyka recenzowanej pracy dotyczy emocji – problemu wciąż niedostatecznie zbadanego, jest nośna poznawczo zarówno w aspekcie teoretycznym, metodologicznym, jak i praktycznym, jest też bardzo istotna społecznie. W literaturze medycznej, psychologicznej i pedagogicznej podkreśla się, że niezaspokajanie podstawowych potrzeb psychicznych dziecka ma wpływ na jego rozwój somatyczny, powoduje opóźnienia w rozwoju psychoruchowym, decyduje o funkcjonowaniu w życiu dorosłym.

Kompozycja książki jest spójna i przejrzysta. Całość opracowania składa się z dwu części. Część pierwsza, zatytułowana *Negatywne doświadczenia jako czynniki ryzyka zaburzeń emocjonalnych u dzieci i młodzieży*, obejmuje siedem artykułów: *Emocje temperament i przywiązanie a procesy rozwoju zaburzeń psychicznych u dzieci* Hanny Kubiak, *Doświadczenia wczesnego dzieciństwa a zaburzenia regulacji emocji u dziecka* Urszuli Bartnikowskiej, *Emocjonalne oblicza zespołu stresu pourazowego u dzieci i młodzieży* Małgorzaty Przepióry, *Zaburzenia emocjonalne w przebiegu depresji u dzieci i młodzieży* Małgorzaty Cicheckiej-Wilk, *Zaburzenia emocjonalne u dzieci po traumie molestowania seksualnego* Anny Gulczyńskiej, *Parentyfikacja i jej rola w genezie zaburzeń obrazu własnego ciała w przebiegu anoreksji u dzieci i młodzieży* Doroty Ryżanowskiej i Anny Siwiec, *Zaburzenia eksternalizacyjne w kontekście regulacji zachowania* Piotra Kwiatkowskiego.

Druga część książki, zatytułowana *Emocje dzieci i młodzieży z chorobą przewlekłą i z niepełnosprawnością w ich psychospołecznej adaptacji*, obejmuje kolejnych osiem opracowań: *Zaburzenia emocjonalne u dzieci z chorobą przewlekłą* Jolanty Lipińskiej-Loks, *Znaczenie wczesnodziecięcych doświadczeń emocjonalnych osób z niepełnosprawnością dla podejmowania wyzwań życiowych* Joanny Konarskiej, *Emocje na drodze do adaptacji społecznej dzieci i młodzieży z niepełnosprawnością intelektualną* Ewy Bartuś, *Zaburzenia emocjonalne u dzieci niewidomych i słabowidzących* Joanny Gładyszewskiej-Cylulko, *Specyfika procesów emocjonalnych u dzieci z uszkodzonym słuchem* Joanny Kossewskiej, *Funkcjonowanie emocjonalne dzieci ze spektrum autyzmu* Agnieszki Słopień i Anety Wojciechowskiej, *Rozwój emocji i przywiązania dzieci ze spektrum autyzmu w kontaktach z bliskim* Barbary Winczury oraz *Relacje emocjonalne między dzieckiem a jego rodziną we wczesnej interwencji* Sylwii Wrony.

Całość opatrzona jest pięknie i sugestywnie napisanym wstępem zatytułowanym *Cienie dzieciństwa*, autorstwa prof. zw. dr hab. Krystyny Ferenz, która ze znanostwem przedmiotu pokazuje znaczenie czynników emocjonalnych w rozwoju człowieka. We wstępie tym czytamy: „Dzieciństwo jest wprawdzie okresem uczenia się potrzebnych umiejętności w życiu dorosłym, ale zakres

i formy wybierają z troską dorośli. W dużej części przypadków tak jest, ale zarazem część dzieci z bardzo wielu powodów takiego radosnego dzieciństwa nie doświadcza. Przyczyny są różne: choroby przewlekłe, deficyty rozwojowe czy niepełnosprawności, ale i takie, które z tym związane są bezpośrednio i pośrednio, a nawet wynikają z różnych przyczyn. O tym jest ta książka: o smutnym czasem życiu, negatywnych, traumatycznych doświadczeniach, niezaspokojonych potrzebach, utraconych marzeniach i nadziejach, o braku rozumienia przez bliskich w otoczeniu”.

Jak widać, problematyka monografii obejmuje szeroki katalog zagadnień, a motywem przewodnim są emocje dziecka. Ta sfera funkcjonowania człowieka często wymyka się rygorom logopedycznych badań naukowych, a stanowi przecież tak istotny kontekst w interpretacji danych diagnostycznych i konieczny wyznacznik w budowaniu programu terapii logopedycznej. Temat emocji, które przecież leżą u podstaw komunikacji interpersonalnej, reguł życia społecznego i relacji z innymi, w znacznej mierze decydując o indywidualności każdego człowieka, musi być przez logopedów dobrze rozpoznany.

Poznawcze walory monografii są pochodną szczególnych kompetencji autorów poszczególnych jej części – badaczy i znawców podejmowanej problematyki, ale też są wypadkową całości opracowania, ukazującego problem emocji w sposób wielowymiarowy. Wszystkie artykuły są przejrzyste napisane, doskonale udokumentowane odniesieniami do literatury przedmiotu reprezentatywnej dla podejmowanych tematów, jak też do wyników badań własnych.

Koncepcja tomu przyjęta przez jego Redaktorkę pozwoliła w uporządkowany sposób i w ważonych proporcjach naświetlić problemy emocjonalne dzieci i młodzieży w normie biologicznej i z dysfunkcjami, które mogą zaważyć na każdym aspekcie ich życia.

W moim głębokim przekonaniu recenzowana książka powinna być dla logopedów lekturą obowiązkową, niesie bowiem istotną wartość poznawczą i praktyczną. Po pierwsze, prowokuje badaczy do dyskusji nad metodologią badania zaburzeń mowy oraz metodyką diagnozy logopedycznej. Po drugie, może okazać się ważna dla logopedów ze względu na potrzeby praktyki logopedycznej.

Książkę tę należy polecić również rodzicom i opiekunom, by łatwiej mogli zrozumieć potrzeby emocjonalne dziecka i potrafili wyjść im naprzeciw.

prof. nadzw. dr hab. Jolanta Panasiuk
Zakład Logopedii i Językoznawstwa Stosowanego
Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie